

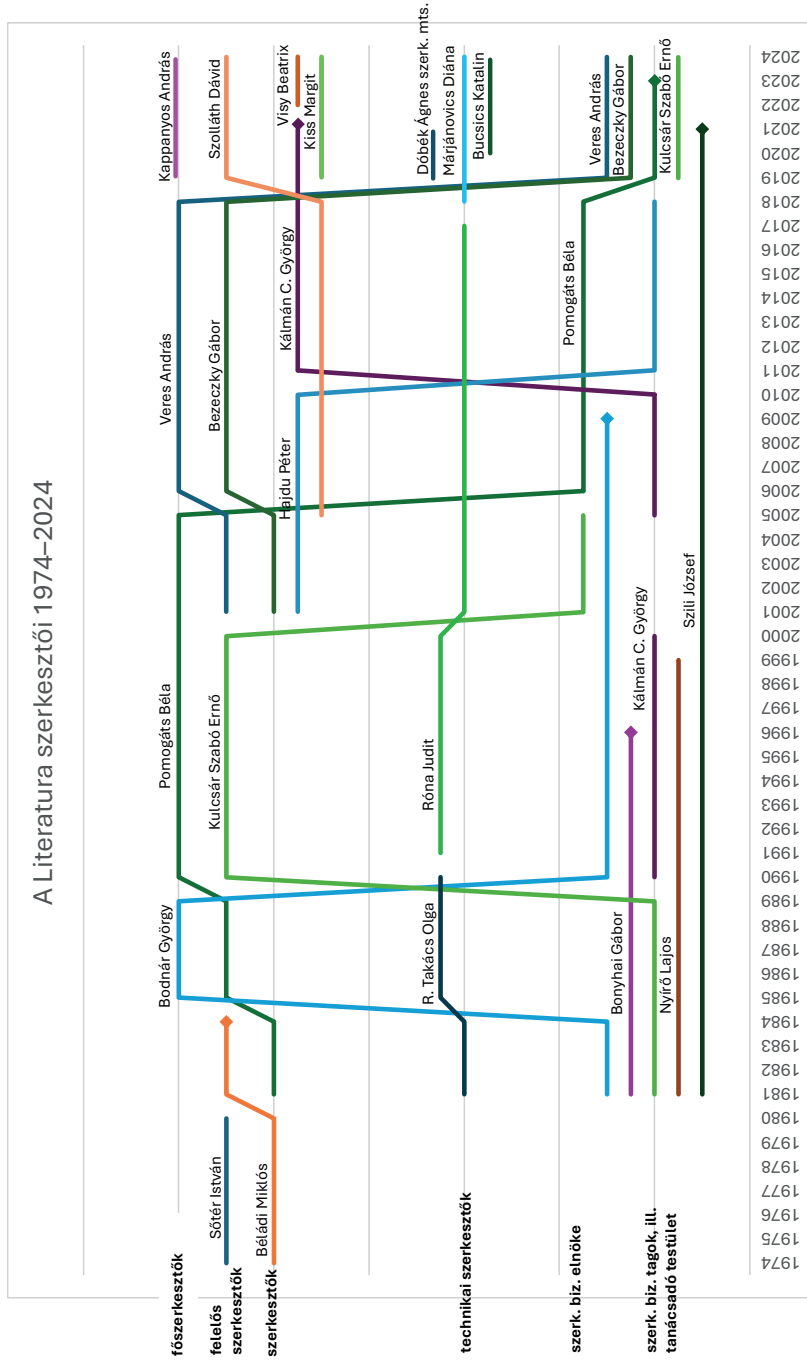
Műhely – Literatura 50

A *Literatura* első száma 1974-ben jelent meg, s a kerek évforduló alkalmából jelen lapszámunk tematikus blokkját mindenekelőtt a korábbi szerkesztők előtti főhajtásnak szánjuk. Azért nehéz ezt az alkalmat egyértelműen ünnepnek nevezni, mert maga az alapítás is csak keserédes értelemben nevezhető örömteli eseménynek: a *Literatura* egyfajta kárpótlás volt az Irodalomtudományi Intézettől 1971 végén elvett, sokkal nagyobb példányszámú és hatású *Kritika* folyóirat helyett. A lap tehát az Új gazdasági mechanizmusra és a Prágai tavaszra érkező elnyomó, konzervatív válaszlépések sajátos mellékterméke volt, egyfajta kulturális egérút, amelyen egykori elődeink megpróbálhatták menteni a menthetőt.

Az öt évtized történetét két interjú foglalja össze, amelyeket a lap ma is aktív, korszakokat meghatározó szerkesztőivel, Veres Andrással és Kulcsár Szabó Ernővel készítettünk. Veres András beszámolójának az ad különleges értéket, hogy nemcsak a saját felelős szerkesztői és főszerkesztői korszakáról, hanem a rendszerváltás előtti másfél évtizedről is a szemtanú pontosságával és elkötelezettségével számol be; Kulcsár Szabó Ernő pedig abban a rendszerváltást követő évtizedben volt felelős a lap tartalmáért, amely a legmélyebben determinálta a hazai irodalomtudomány mai helyzetét.

A folyóiratnál jóval fiatalabb szerzőnk, Zelei Dávid azt mérte fel, hogy a *Literatura* fél évszázados története során hogyan változott a lap és a szerkesztőségek világirodalomhoz fűződő viszonya. Összeállításunkhoz kissé távolabbról kapcsolódik egy archív dokumentum: Vujicsics Sztoján (1935–2002) írása, amelyet Vujicsics Marietta bocsátott a rendelkezésünkre a hagyatékából. A datálatlan írás az 1980-as évek elején keletkezhetett, és egy 1930-as évekbeli kultúra- és politikatörténeti folyamatot tár fel. Annyiban tartozik mégis ide, hogy egykori kollégánk magyar–délsláv kapcsolattörténeti kutatásai a hetvenes–nyolcvanas években éppolyan egérutat mutattak a nyitottság, a nemzetköziség, a korszerűség és a szabad szellemű kutatás irányába, mint maga a *Literatura*. A Vujicsics Sztoján kezdeményezésén alapuló Budapest–Újvidék konferenciasorozat éppen úgy idén lépett az ötvenedik évébe, mint a lapunk. A nemzetdékeken átívelő, mindvégig progresszív és kooperatív folyamatok megindítói mindenképp méltók a főhajtásunkra.

Kappanyos András

Az ábra a funkciókat a mindenkori impresszumnak megfelelően rögzíti. A valós szerepkörök nem mindig változtak a címekkel: a főszerkesztői posztot például csak Béldi Miklós halálát követően vezették be, és az ezt követő évtizedben a technikai szerkesztőt egyszerűen szerkesztőnek nevezték. A négyoszlopban végződő vonal azt jelzi, hogy a megbízatásnak a kolléga halála vetett véget.